

Pacem in Terris 5. Les relacions entre les comunitats polítiques

Dij, 15/08/2013 per Catalunya Religió

(Bernabé Dalmau -CR) Aquesta tercera part de la [Pacem in Terris](#) tracta especialment del respecte de la personalitat col·lectiva dels grups socials constituïts en comunitats polítiques. Els quatre valors socials essencials (veritat, justícia, amor i llibertat), que ens van acompanyant al llarg de l'encíclica, en aquesta part són presentats com a centres d'interès. L'amor és designat com a solidaritat, perquè expressa millor l'actitud comuna indispensable per a solucionar els dos grans problemes tractats aquí: l'ajuda als països subdesenvolupats i la renúncia a la guerra, sobretot a través del desarmament. Dintre el capítol de la veritat hi hauríem d'incloure la doctrina dels drets fonamentals dels Estats, especialment la defensa dels drets de les petites nacions.

En el seu moment, el tractament del tema de les minories ètniques va tenir gran repercussió a Catalunya, fins al punt que alguna edició de l'encíclica destacà tipogràficament els paràgrafs 88-91. La doctrina posterior, especialment la de Joan Pau II, sobre les nacionalitats, ha fet evolucionar el pensament, fins al punt de deixar de considerar-se minoria ètnica els propis catalans, que són simplement els ciutadans del país, i veure com a tals els immigrants.

A part el tema de les minories, sempre actual a causa del creixement del sentit nacional en molts països, aquesta part també tracta dels pròfugs polítics (nn. 98-102). El tema s'ha anat accentuant recentment per la crisi econòmica i per les constants guerres intestines. Avui ha pres noves dimensions en travessar els continents. Molt recentment la Santa Seu ha donat orientacions per a l'acolliment cristià d'aquests refugiats i desplaçats forçosos.

Una actualitat constant, bé que potser somorta en l'opinió pública, és el tema del desarmament, qüestió que produïa pànic universal en el temps de la guerra freda. Però, lluny d'estar solucionat, continua actual. Joan XXIII en la present encíclica superà la doctrina clàssica de la guerra defensiva, simplement perquè la guerra

moderna feia esclatar els límits que encara podien justificar una certa legitimitat. Netament el papa es pronuncià proscrivint la guerra com a mitjà adequat a l'era atòmica per obtenir justícia d'una violació dels drets. Aquest és el centre dels signes dels temps que clouen aquesta part, la qual també detecta, en conclusió, que les controvèrsies entre els pobles no han de ser resoltes recorrent a les armes sinó mitjançant negociacions.

Tercera part

Relacions entre les comunitats polítiques

Subjectes de drets i de deures

75. Reafirmem, també Nós, allò que constantment han ensenyat els nostres predecessors: les Comunitats polítiques, les unes respecte a les altres, són subjectes de drets i deures; per això també les seves relacions han de ser regulades en la veritat, en la justícia, en la solidaritat generosa, en la llibertat. La mateixa llei moral que regula les relacions entre cada un dels éssers humans, regula també les relacions entre les respectives Comunitats polítiques.

76. Això no és difícil d'entendre quan es pensa que les persones que representen les Comunitats polítiques, mentre actuen en nom i pels interessos d'aquestes, no poden mancar a la pròpia natura, que és la llei moral.

77. D'altra banda fóra absurd només de pensar que els homes, pel fet que són proposats al govern de la cosa pública, puguin ser constrets a renunciar a la pròpia condició humana, quan, al contrari, són elegits per a aquella alta missió perquè són considerats membres més rics en qualitats humanes i entre els millors del cos social.

78. L'autoritat, encara, és necessària a la societat humana segons una exigència de l'ordre moral: no pot, doncs, ser usada contra d'ell, i, si ho fos, al mateix instant cessaria de ser tal; per això el Senyor adverteix: Escolteu, doncs, oh reis, enteneu-ho: apreneu vosaltres, que judiqueu tota la terra. Presteu l'orella als qui teniu el govern dels pobles i us gloriegeu de tenir subjectes moltes nacions: el poder us ha estat donat pel Senyor, i la dominació, per l'Altíssim, el qual examinarà les vostres obres i escrutarà els vostres pensaments .

79. Finalment, cal també recordar que, fins en la regulació de les relacions entre les Comunitats polítiques, l'autoritat ha de ser exercida per promoure el bé comú, que constitueix la seva raó de ser. Element, però fonamental del bé comú és el reconeixement i el respecte de l'ordre moral. L'ordre entre Comunitats polítiques ha de ser recolzat sobre la roca incommovible i immutable de la llei moral, manifestada pel mateix Creador per mitjà de l'ordre natural i esculpida per Ell en els cors dels homes amb caràcters indelebles... Com un far lluminós, amb els raigs dels seus principis, ha de dirigir el curs de l'acció dels homes i dels Estats, els quals hauran de seguir -ne les indicacions alligadores, saludables i profitoses, si no volen condemnar a la tempestat i al naufragi tot treball i tot esforç per a establir un ordre nou .

En la veritat

80. Les relacions entre les Comunitats polítiques han de ser regulades en la veritat. La qual exigeix abans de tot que en sigui eliminat tot vestigi de racisme; i que, per tant, sigui reconegut el principi que totes les Comunitats polítiques són iguals per dignitat de naturalesa; per la qual cosa cada una d'elles té el dret a l'existència, al propi desenrotllament, als mitjans aptes per assolir-lo i a ser la primera responsable en la realització d'aquell dret; té també el dret a la bona reputació i als honors deguts.

81. Entre els homes molt sovint subsisteixen diferències, fins i tot, enormes, en el saber, en la virtut, en la capacitat d'invenció, en la possessió dels béns materials. Però això no pot mai justificar el propòsit de fer pesar la pròpia superioritat sobre els altres; més aviat constitueix una font d'una més gran responsabilitat en la contribució que, cada un i tots a la vegada, han d'aportar a la pròpia perfecció.

82. Així, les Comunitats polítiques poden diferir entre elles en el grau de cultura i de civilització o de desenrotllament econòmic; però això no pot mai justificar el fet que les unes facin valer injustament la seva superioritat sobre les altres; més aviat pot constituir un motiu perquè se sentin més compromeses en l'obra per a l'elevació comuna.

83. No hi ha éssers humans superiors per naturalesa i éssers humans inferiors per naturalesa; sinó que tots els éssers humans són iguals per dignitat natural. En conseqüència, no existeixen tampoc Comunitats polítiques superiors per naturalesa i Comunitats polítiques inferiors per naturalesa: totes les Comunitats polítiques són iguals per dignitat natural, donat que aquestes són cossos, els membres dels quals són els mateixos éssers humans. No s'ha d'oblidar aquí que els pobles, amb raó, són sensibilitíssims en qüestions de dignitat i d'honor.

84. La veritat, a més, exigeix que en les múltiples iniciatives que els progressos moderns en els mitjans expressius han fet possibles iniciatives mitjançant les quals es difon la coneixença mútua entre els pobles - la inspiració es prengui d'una serena objectivitat: la qual cosa no exclou que sigui legítima en els pobles una preferència a fer conèixer els aspectes positius de la pròpia vida. Cal rebutjar, però, els mètodes d'informació amb els quals, mancants a la veritat, es fereix injustament la reputació d'aquest o d'aquell altre poble .

Segons justícia

85. Les relacions entre les Comunitats polítiques han de ser, a més, regulades segons justícia: la qual cosa comporta, ultra el reconeixement dels drets mutus, el compliment dels deures respectius.

86 . Les Comunitats polítiques tenen el dret a l'existència, al propi desenvolupament, als mitjans aptes per a dur-lo a terme, a ser-ne els primers artífexs; tenen també el dret a la bona reputació i als honors deguts. En conseqüència i simultàniament les mateixes Comunitats polítiques tenen el deure de respectar cada un d'aquests drets i d'evitar, per tant, les accions que en constitueixen una violació. Així com en les relacions entre els éssers humans en particular, no és lícit a uns perseguir els propis interessos en perjudici d'altri, així tampoc en les relacions entre les Comunitats polítiques no és lícit a unes desenvolupar-se elles mateixes oprimint -ne o perjudicant -ne d'altres. Escau aquí oportunament la dita de sant Agustí: Si la justícia és abandonada, ¿a què es

redueixen els regnes sinó a gran lladrocinis?

87. És cert que entre les Comunitats polítiques poden sorgir, i de fet sorgeixen, contrastos d'interessos. Però les diferències han de ser superades i les controvèrsies respectives han de ser resoltes, no pas recorrent a la força, ni al frau o a l'engany, sinó tal com escau a éssers humans, a la comprensió recíproca, a l'examen acurat de la veritat i a les solucions equitatives.

El tracte de les minories

88. Des del segle XIX una tendència bastant estesa en l'evolució històrica és que els grups ètnics vulguin esdevenir autònoms i constituir una nació. Però, com que per diverses causes no sempre es pot obtenir de fer coincidir els confins geogràfics amb els ètnics, d'aquí resulta la presència de minories dins els límits d'un Estat d'un altre grup ètnic, amb els greus problemes consegüents.

89. Cal afirmar, de la manera més explícita, que una acció adreçada a reprimir i a sufocar la vitalitat i el desenrot llament d'aquestes minories és una gran violació de la justícia; i ho és molt més, si va dirigida a fer -les desaparèixer.

90. Respon, en canvi, a una exigència de justícia que els poders públics aportin la seva contribució a promoure el desenvolupament humà de les minories amb mesures eficaces a favor de la seva llengua, de la seva cultura, dels seus costums, dels seus recursos i de les seves iniciatives econòmiques .

91. Cal advertir, però, que els membres de les minories, com a conseqüència d'una reacció al seu estat actual o a causa de les seves vicissituds històriques, poden ser enduts no rarament a accentuar la importància dels elements ètnics que els caracteritzen fins a posar -los per damunt dels valors humans, com si el bé de tota la família humana s'hagués de subordinar al bé propi de la nació. I és raonable que també sàpiguen reconèixer els avantatges que deriven d'aquesta especial situació, perquè ajuda no poc al perfeccionament humà el contacte permanent amb una cultura diferent, els valors de la qual podran anar convertint en saba i sang pròpies. Per això es produirà únicament quan aquells qui pertanyen a les minories procurin de participar amigablement en els usos i les tradicions dels pobles que els envolten, i no pas quan, al contrari, fomentin els fregaments mutus, els quals provoquen grans prejudicis i cohibeixen el progrés de les nacions.

Solidaritat eficient

92. Les relacions entre les Comunitats polítiques han de ser regulades en la veritat i segons justícia; però han de ser també vivificades mitjançant la solidaritat eficient a través de les mil formes de col·laboració econòmica, social, política, cultural, sanitària, esportiva: formes possibles i fecundes en la present època històrica. Per això cal sempre tenir present que la raó de ser dels poders públics no consisteix a recloure i comprimir els éssers humans dins l'àmbit de les respectives Comunitat polítiques, sinó, al contrari, a promoure el bé comú de les mateixes Comunitats polítiques, el qual, però, ha de ser concebut i promogut com un component del bé comú de tota la família humana.

93. Això suposa, no solament que cada una de les Comunitats polítiques procurin els propis interessos sense perjudicar -se les unes a les altres, sinó que posin

també en comú el seu treball quan això resulti indispensable per a assolir objectius altrament no assolibles; en aquest cas, però, cal anar molt en compte perquè allò que és profitós per a un grup de Comunitats polítiques, no resulti perjudicial per a unes altres, sinó que hi obtingui també repercussions positives.

94. El bé comú universal, a més exigeix que les comunitats polítiques afavoreixin els intercanvis, en cada sector, entre els ciutadans i els cossos intermedis respectius.

95. A la terra hi ha un bon nombre de grups ètnics, més o menys accentuadament diferenciats l'un de l'altre. Però els elements que caracteritzen un grup ètnic no s'han de transformar en un compartiment tancat on els homes es vegin impeditos de comunicar -se amb els que pertanyen a grups ètnics diferents; això estaria en contrast estrident amb una època com la nostra en què les distàncies entre els pobles han estat gairebé eliminades. Ni s'ha d'oblidar que els éssers humans, de qualsevulla raça que siguin, ultra els caràcters propis i distintius de la mateixa, en posseeixen d'altres molt importants que són comuns amb tots els altres homes, segons els quals poden perfeccionar -se mútuament i progressar, principalment en el que fa referència als valors espirituals. Els ha de ser reconeguts, per tant, el dret i el deure de viure en comunió els uns amb els altres.

Equilibri entre poblacions, terra i capitals

96. Com és sabut, hi ha regions a la terra que abunden de terrenys cultivables i escassegen d'homes; en d'altres regions, en canvi, no hi ha proporció entre les riqueses naturals i els capitals disponibles. Això demana que els pobles instaurin relacions de col·laboració mútua, que facilitin entre ells la comunicació de capitals, de béns, d'homes .

97. En aquest cas creiem oportú d'observar que, sempre que és possible, sembla que ha de ser el capital el que vagi a trobar el treball, i no pas al revés. Així s'ofereixen a moltes persones possibilitats concretes de crear -se un esdevenidor millor sense que es vegin obligades a trasplantar -se del propi ambient en un altre; la qual cosa és gairebé impossible que s'efectuï sense esqueixaments dolorosos i sense difícils períodes de reassentament humà o d'integració social.

El problema del pròfugs polítics

98. El sentiment de paternitat universal que el Senyor ha encès en el nostre esperit ens fa sentir na profunda amargor en considerar el fenomen dels pròfugs polítics: fenomen que ha assumit grans proporcions i que amaga sempre sofriments innombrables i agudíssims.

99. Això manifesta certament que hi ha règims polítics que no asseguren a totes les persones una suficient esfera de llibertat on el seu esperit pugui respirar amb ritme humà. Al contrari, en tals règims és discutida o fins negada del tot la legitimitat de la mateixa existència d'aquella esfera. Això, sens dubte, representa una inversió radical en l'ordre de la convivència, ja que la raó de ser dels poders públics és de promoure el bé comú, element fonamental del qual és de reconèixer aquella esfera de llibertat i d'assegurar -ne la immunitat.

100. No és sobrer de recordar que els pròfugs polítics són persones i que els han

de ser reconeguts tots els drets inherents a la persona: drets que no caduquen quan aquells s'han vist privats de la ciutadania dins la Comunitat política de la qual eren membres.

101. Entre els drets inherents a la persona hi ha també el de poder -se inserir en la Comunitat política on un creu poder-se crear un esdevenidor per a ell i per a la pròpia família. En conseqüència aquella Comunitat política, dins els límits consentits pel bé comú rectament entès, té el deure de permetre aquella incorporació com també d'afavorir la integració en ella mateixa dels nous membres.

102. Amb gust aprofitem l'avinentsa d'expressar la nostra sincera aprovació a totes les iniciatives suscitées i promogudes per la solidaritat humana i per l'amor cristià encaminades a fer menys dolorós el trasplantament de persones d'un país en un altre. I que ens sigui també permès d'assenyalar a l'atenció i a la gratitud de tots els esperits rectes l'obra multiforme que institucions internacionals especialitzades realitzen en un camp tan delicat.

Desarmament

103. Ens és també dolorós de constatar com en les Comunitats polítiques econòmicament més desenrotllades s'han creat i es continuen creant armaments gegantins; com amb aquest fi és absorbit un percentatge altíssim d'energies espirituals i de recursos econòmics; com els mateixos ciutadans d'aquelles Comunitats polítiques són sotmesos a sacrificis no pas lleus, mentre d'altres Comunitats polítiques són privades, en conseqüència, de col·laboracions indispensables per al seu desenvolupament econòmic i per al seu progrés social.

104. Els armaments, com és sabut, se solen justificar adduint el motiu que, si una pau és avui possible, no pot ser altra que la pau fundada en l'equilibri de forces. D'aquí resulta que, si una Comunitat política s'arma, les altres també s'han d'armar en una cursa desenfrenada. I, si una Comunitat política produeix armes atòmiques, les altres han de produir armes atòmiques d'una mateixa potència destructiva.

105. Així, doncs, els homes viuen sota l'angoixa d'una tempestat que podria desencadenar -se a cada moment amb un ímpetu horrible. Ja que les armes hi són. I, si resulta difícil de persuadir-se que hi hagi persones capaces d'assumir la responsabilitat de les destruccions i dels dolors que una guerra causaria, no queda exclòs que un fet imprevisible i incontrollable pugui fer esclatar l'espurna que posi en moviment l'aparat bèl·lic. A més, cal tenir també present que, encara que una guerra a fons, gràcies a l'eficàcia terrorífica de les mateixes armes, no tingui lloc, és justificat el temor que el fet de la sola continuació dels experiments nuclears amb fins bèl·lics no pugui tenir conseqüències fatals per a la vida de la terra.

106. Per això la justícia, el seny i la dignitat humana exigeixen urgentment que cessi la cursa d'armaments; que siguin reduïts simultàniament i recíprocament els armaments ja existents; que siguin bandejades les armes nuclears; que tots arribin finalment a un pacte de desarmament amb garanties mútues i eficaces. No es pot permetre -proclama Pius XII- que la calamitat d'una guerra mundial, amb les seves ruïnes econòmiques i socials i les seves aberracions i pertorbacions morals es rabegi per tercera vegada sobre la humanitat .

107. Cal, però, reconèixer que la frenada en la cursa d'armaments, la seva reducció efectiva i, més encara, la seva total eliminació són gairebé impossibles, si no es procedeix alhora a un desarmament integral, és a dir, si no es desarmen també els esperits amb l'esforç sincer per a fer-hi desaparèixer la psicosi bèl·lica. Això suposa, al seu torn, que el criteri de la pau, fonamentat en l'equilibri dels armaments, sigui substituït pel principi que la pau veritable només es pot assentar damunt la confiança recíproca. NÓS mantenim que es tracta d'un objectiu que pot ser assolit. Ja que és reclamat per la recta raó, és summament desitjable i és de la màxima utilitat.

108. És un objectiu reclamat per la raó. És evident, o almenys hauria de ser-ho per a tothom, que les relacions entre les Comunitats polítiques, com les relacions entre els particulars, han de ser regulades sense recórrer a la força de les armes, sinó a la llum de la raó, o sia, en la veritat, en la justícia, en la solidaritat eficient.

109. És un objectiu summament desitjable. De fet, ¿qui hi ha que no anhelí ardentíssimament que el perill de la guerra sigui eliminat i que la pau sigui salvaguardada i consolidada, amb més fermes garanties?

110. És un objectiu de la màxima utilitat. De la pau, tothom en treu avantatges: individus, famílies, pobles, tota la família humana. Les paraules de Pius XII ressonen encara avui amonestadores i vibrants: Res no es perd amb la pau. Tot es pot perdre amb la guerra .

111. Per això, com a Vicari de Jesucrist, Salvador del món i artífex de la pau, i com a intèrpret de l'anhel més profund de tota la família humana, seguint l'impuls del nostre esperit, ansiós del bé per a tothom, ens creiem en el deure de conjurar els homes, sobretot aquells qui són investits de responsabilitats polítiques, a no estalviar fatigues per imprimir als esdeveniments un curs racional i humà.

112. Que en les assemblees més altes i qualificades siguin considerats a fons els problemes de la recomposició pacífica de les relacions entre les Comunitats polítiques en el pla mundial: recomposició fundada en la confiança mútua, en la sinceritat en els pactes, en la fidelitat als acords presos. Que el problema sigui examinat fins a descobrir el punt clau on sigui possible d'iniciar el camí vers una sèrie d'enteses amistoses, duradores i fecundes. Per la Nostra banda no pararem d'implorar les benediccions de Déu sobre les seves fatigues a fi que aportin resultats positius.

En la llibertat

113. Les relacions entre les Comunitats polítiques han de ser regulades en la llibertat. Això signifi ca que cap d'elles no té el dret d'exercir una acció opressiva o d'ingerència indeguda sobre les altres. Al contrari, totes han de proposar-se de col·laborar perquè en cada una es desenrotlli el sentit de responsabilitat, l'esperit d'iniciativa i l'esforç per a ser la primera protagonista en la realització del propi progrés en tots els camps. L'elevació de les Comunitats polítiques en fase de desenrotllament econòmic

114. Una comunitat d'origen, de redempció, de destí suprem lliga tots els éssers humans i els crida a formar una sola família cristiana. Per aquesta raó en

l'encíclica Mater et Magistra hem exhortat les Comunitats polítiques econòmicament desenrotllades a instaurar relacions de cooperació multiforme amb les Comunitats polítiques en procés de desenrotllament econòmic .

115. Podem ara constatar amb satisfacció que la Nostra crida ha trobat una àmplia i favorable acollença; i ens anima l'esperança que això contribueixi encara més en l'esdevenidor a fer que els països menys proveïts de béns arribin en el temps més breu possible a un grau de desenvolupament econòmic que permeti a cada ciutadà de viure en condicions conformes a la pròpia dignitat de persona.

116. Però mai no es repetirà prou que la cooperació esmentada s'ha de realitzar en el més gran respecte per la llibertat de les Comunitats polítiques en fase de desenrotllament. Cal que aquestes siguin i se sentin les primeres responsables i els principals artífexs en l'assoliment del seu desenrotllament econòmic i del seu progrés social.

117. Ja el nostre predecessor Pius XII proclamava que en el camp d'un nou ordre fundat en principis morals no hi ha lloc per a la lesió de la llibertat, de la integritat i de la seguretat de les altres nacions, qualsevol que sigui la seva extensió territorial o la seva capacitat de defensa. Si és inevitable que els grans Estats, per les seves majors possibilitats i la seva potència, tracin el camí per a la constitució de grups econòmics entre ells i les nacions més petites i febles, és, amb tot, incontestable el dret d'aquestes -com de totes, en l'àmbit de l'interès general- al respecte de la seva llibertat en el camp polític, a la custòdia eficaç de la neutralitat enmig dels conflictes entre els Estats, que els correspon segons el dret natural i el dret de gents, a la tutela del propi desenrotllament econòmic, ja que només d'aquesta manera podran aconseguir adequadament el bé comú, el benestar material i espiritual del propi poble .

118. Per tant, les Comunitats polítiques econòmicament desenrotllades, en prestar la seva col·laboració multiforme, estan obligades al reconeixement i al respecte dels valors morals i de les peculiaritats ètniques pròpies de les Comunitats en fase de desenrotllament econòmic; com també a obrar sense intencions de predomini polític. Així aporten una contribució preciosa a la formació d'una Comunitat mundial on tots els membres siguin subjectes conscients dels propis deures i dels propis drets, que treballen en relació d'igualtat per a la promoció del bé comú universal .

Signes dels temps

119. Es difon sempre més entre els homes la persuasió que les controvèrsies eventuais entre els pobles no han de ser resoltes recorrent a les armes, sinó mitjançant negociacions.

120. És veritat que en el camp històric aquesta persuasió, es troba més aviat en relació amb la força terriblement destructora de les armes modernes i és alimentada per l'horror que suscita en l'esperit, tan sols el pensament de les destruccions ingents i dels dolors immensos que l'ús d'aquelles armes ocasionaria a la família humana. Per això resulta absurd en la nostra època que es glorieja de la força atòmica, que la guerra sigui encara un mitjà apte per a reparar els drets violats.

121. Però, dissortadament, entre els pobles sovint regna encara la llei del temor. Això els empeny a fer despeses fabuloses en armaments: no pas per atacar els altres, s'afirma -i no hi ha motiu per a no creure'ls-, sinó per dissuadir -los de l'agressió.

122. És lícit, amb tot, d'esperar que els homes trobant -se i negociant, vagin descobrint millor els vincles que els lliguen, provinents de la seva humanitat comuna, i que descobreixin també que una de les més profundes exigències de la seva humanitat comuna és que, entre ells i entre els pobles respectius, regni, no pas el temor, sinó l'amor, el qual tendeix a expressar-se en la col·laboració lleial, multiforme, reportadora de molts béns.

Bernabé Dalmau

Monjo de Montserrat

I. CONSIDERACIONS GENERALS

[-Presentació. La Pacem in Terris, 50 anys després](#)

[-Una encíclica a rellegir \(Pacem in Terris I\)](#)

[-Un esdeveniment i un document \(Pacem in Terris II\)](#)

[-Els destinataris \(Pacem in Terris III\)](#)

[-Gràcia i mètode de Joan XXIII \(Pacem in Terris IV\)](#)

II. COMENTARI AL TEXT

[-Pacem in Terris 1. L'orde establert per Déu \[1-6\]](#)

[-Pacem in Terris 2. L'ordre entre els éssers humans. Els drets. \[7-22\]](#)

[-Pacem in Terris 3. L'ordre entre els éssers humans. Els deures. \[23-39\]](#)

[-Pacem in Terris 4. Les relacions entre els homes i els poders públics en el si de cada comunitat política \[40-74\]](#)

[-Pacem in Terris 5. Les relacions entre les comunitats polítiques \[75-122\]](#)

[-Pacem in Terris 6. Les relacions dels éssers humans al si de les comunitats polítiques amb la comunitat mundial. \[123-138\]](#)

[-Pacem in Terris 7. Orientacions pastorals \[139-166\]](#)